

PARTIZANSKA KNJIGA

Edicija
Tekstopolis
Knjiga 36

PARTIZANSKA KNJIGA

Naslov originala
Andrew Crumey
The Secret Knowledge

First published by Dedalus in 2013
The Secret Knowledge copyright
© Andrew Crumey 2013
© Za ovo izdanje Partizanska knjiga, 2020.

The translation of this book has been made possible with
the help of the Publishing Scotland translation fund.

Prevod ove knjige omogućio je prevodilački fond
Publishing Scotland

Publishing Scotland

Foillseachadh Alba

Urednik
Srđan Srdić

Endru Krumi

Tajno znanje

S engleskog prevela i pogovor napisala
Nataša Srdić

Kikinda, 2020.

Ivet je čula da je veliki točak neverovatan, ali sad kad stoji pred njim u parku izgleda joj ohrabrujuće blisko. Pozamašan krug s metalnim paocima liči na točak bicikla u natprirodnoj veličini koji zujeći lagano uznosi u stanje zadivljenosti putnike u drvenim gondolama ofarbanim u plavo što razdragano vise s konstrukcije u pokretu. S mesta na kom se nalazi, Ivet ne može da raspozna pojedinačna lica kroz staklena okna udaljenih kapsula; umesto toga vidi revnost insekata.

S toplim julskim suncem na vratu, Ivet čeka i vrhom sklopljenog suncobrana bocka senoviti šljunak pod nogama. Trebalo bi da je Pjer već ovde; rekao je u podne, ali sat na kuli pokazuje da je prošlo deset minuta od dvanaest sati, a među gomilom ljudi u parku ona i dalje ne vidi njegovo lice. Šta je moglo da ga zadrži? Nikad nije ovoliko kasnio, a njegovo kašnjenje samo potvrđuje zloslutnost koju je već uočila u poslatoj poruci, gde tajanstveno pominje „stvar od velike važnosti”. Izgledalo je kao nagoveštaj prosidbe, ali sad više podseća na upozorenje na katastrofu. Predomislio se. Voli drugu.

Ivet ima dvadeset jednu godinu i mnoge njene drugarice iz detinjstva već su udate. Neke imaju i decu. Ona još jednom pogleda u veliki točak, koji polako izručuje stare i prihvata nove putnike s vrha reda što vijuga daleko iza šatora sa zastavicom pod kojim se

prodaju karte. Razabira čitavu porodicu – majku i oca, troje dece različite visine, babu ili tetku – koja se revnosno pomera prema nepomičnoj kapsuli čija ih vrata dočekuju otvorena, dok prethodni putnici izlaze s udaljene strane. Jednog dana, pomisli Ivet, ona će biti ta majka. Jednog dana već će biti baba.

Kad Pjer govori o ljubavi, uglavnom pominje muziku. Studira na konzervatorijumu; uverava je da će uskoro ime Pjera Klauera biti poznato širom sveta. Obožava da sluša kad tako govori, iako je njegova muzika nedokučiva njenom neizverziranom uhu. On ume da odsvira Betovenove sonate za klavir glatko kao pravi poznavalac, ali u sopstvenim kompozicijama više voli oštre ritmove, škripave disonance. Za nju je umetnost oduvek predstavljala stvar lepote i prefinjenosti, a ova nova vrsta odnosi se na nešto drugo, na napredak i modernost, čak i ako to znači žrtvovanje starih zakona ukusa. On kaže da je to zvuk budućnosti. Ona se samo nada da će u njemu biti mesta za nju.

Točak se iznova pokreće, otmeno se okrećući punom brzinom. Porodica koju je videla klizi po vrhu, a deca se gurkaju da bi bolje videla. Ivet može da zamisli uzbuđenje u drvenoj kapsuli, očeva stroga naređenja da se smire. Njeni roditelji znaju za Pjera i, naravno, odobravaju ga; njegov otac se obogatio od fabrika u Nemačkoj i Pjer nikad ne mora da radi, iako ima odlične izgleda kao orguljaš ili nastavnik u nekoj od najboljih škola. Eventualne prepreke bi verovatno došle s Pjerove strane, jer je Ivetin otac običan trgovac nameštajem koji, uprkos svemu što je postigao, u očima nekih ljudi nije ništa više od vlasnika radnje.

Ne bi trebalo da žena stoji sama toliko dugo. Ljudi su počeli da je primećuju; mladići nakrivljuju šešire, smeše se, glade brkove u znak poziva ili znatiželje. Veliki broj muškaraca je prošao pored nje tokom ovih produženih minuta, većina s partnerkom ili prijateljem, a ostali sami, poput nje, i jedino je njeno posve hotimično okretanje od njih – u jednom trenutku je čak mahnula zamišljenom Pjeru u daljini – odvratilo neke da joj se obrate.

Odlučuje da bude manje upadljiva dok čeka, blizu reda okrećenih tezgi gde ljudi nabacuju obruče na uspravne boce, ciljaju strelicama u metu, kupuju limunadu. Ivet staje na kraj reda, pokraj zastakljenog štanda na kom se prodaje kandirano voće. Sunčeva svetlost joj šara haljinu kroz žuto okno. Leptir, očaran žučkastim sjajem, uporno se vrzma oko nje, kao u pokušaju da isisa nektar iz obojenog vazduha. Isprva uplašena, Ivet umiruje uzrujanost koju je izazvalo strelovito stvorenje i posmatra ga dok joj nakratko pravi društvo pre no što brzo odleti iznad skakutavih šešira gomile zaokupljene ćaskanjem.

Pjer govori o revoluciji u umetnosti; takav razgovor mogu da vode kao ljubavnici, ali najbolje je držati ga podalje od ušiju roditelja sklonih pogrešnom razumevanju. Nije ga videla tri nedelje, što je najduži period razdvojenosti otkad je njihova veza otpočela – a za utehu je primila samo četiri pisma. Boravio je s prijateljima izvan Pariza i radio na nekoj važnoj kompoziciji. Nema razloga da sumnja u njega.

Tri mladića, po izgledu bi se reklo obični radnici, naizmenično bacaju lopte na piramidu sačinjenu od limenki, zavrnutih rukava, dok im se znoj presijava na

neobrijanim licima. Verovatno su ovamo došli nakon dugačke noćne smene, ali i dalje puni volovske snage, žudni zadovoljstva više nego sna. Jedan joj upućuje pogled pre no što ispruži mišićavu ruku, nakon čega se limenke razlete. Šta bi ovi momci mislili o novoj umetnosti? Brams i Vagner nisu uspeali da spasu čovečanstvo; kako bi Pjeru to pošlo za rukom? Ipak, to je njegov san: da poboljša svet. Revolucionarna muzika nije dovoljna; mora da nastane promena u svim sferama ljudske delatnosti, podešavanje na novi ključ. Da ga ne poznaje dovoljno dobro, možda bi se uplašila da je komunista. Pita se ko su njegovi novi prijatelji.

A onda, najzad, njegov glas. „Ivet! Hvala bogu!”

„Pjer!”

Nakon tolikog čekanja oseća i radost i neprijatnost jer, iako su joj poznati njegovo belo odelo i slamni šešir, crna kravata i cvet u reveru, misli da on izgleda nekako drugačije, kao da je prošlo godinu dana otkad su se poslednji put videli. Kad se sagne da je poljubi u ruku, ona uočava tevtonsku formalnost u maniru njegovog oca; ima nečeg novog u osmehu koji podiže s vrhova njenih prstiju, kao da bi možda želeo da je ugrize. Zubi su mu belji nego što ih se seća.

„Nedostajao si mi, Pjer.”

„Divno je što te vidim. Hajde da se prošetamo.”

Ruku podruku, šetaju se parkom koji je za Ivet postao mrlja ispunjena brigom. „Zbilja ti je drago?”

„Naravno!”

„Ali mislim da su ti misli odlutale.”

„Bile su.”

Zastaju kod ulaza u šator, gde Pjeru odvlači pažnju drvena lutka koja služi kao oglas za ono što se dešava unutra – otmena ženska figura blistavo obojenog lica, poput vile ili balerine, i Ivet pomisli u sebi: nakon tri nedelje žudnje ovo ne bi trebalo ovako da izgleda. Više mu je stalo do komada drveta nego do mene! „Hoćeš unutra?”

„Šta? Ne, podsetilo me je na nešto, to je sve.”

Ona više ne može ovo da podnese. „Da li me voliš?”

On nešto promrmlja, isprva ne znajući da li se šali, onda ugleda ozbiljan izraz na njenom licu. „Kako možeš da sumnjaš u to?”

„Postoji li druga, koja ti se više sviđa?”

Zagrli je. „Znaš da si ti meni sve.”

„Zašto onda dozvoljavaš da te čekam i dolaziš bez izvinjenja? Zašto si tako uzdržan?”

On pogleda u svoja stopala kao postidjeni školarac. „Mnogo sam radio, stvarao sam čudesnu muziku.” Kad podigne pogled, ona u njegovom sjaju ugleda ranjivost, koja joj otopi strah. „Znaš da ću uvek imati dve ljubavi, Ivet.”

„Da, znam.” Misli joj se usredsređuju na tu ohrabrujuću reč: uvek.

„Počeo sam da pišem simfoniju.”

„Divno!” To joj ništa ne znači, osim što iznenada zamišlja kako sedi u velikoj koncertnoj dvorani i nosi izvrsnu haljinu kupljenu posebno za tu priliku, dok joj dijamanti svetlucaju na koži. Vidi sebe okupanu divljenjem elite.

„Naravno, možda se nikad neće čuti”, dodaje Pjer.
„Reč je o privatnoj porudžbini.”

„Od jednog od tvojih novih prijatelja?”

„Nije važno.” Uzima je za ruku i odvodi dalje od šatora, najednom koračajući vedro i brzo, te ona oseti olakšanje i ushićenje. „Hajde da se smejemo i uživamo, Ivet. Hajde da slavimo budućnost!”

„Da!”

On želi da pokuša da baci obruče i dobija smešnu rozetu koja oboje navodi na kikotaње. Odlaze na jezerce uređeno za vožnju čamcem, gde se on uzvrpolji zbog dugačkog reda; možda bi trebalo da umesto toga uzmu šećernu vatu. „A veliki točak?”, Ivet neprestano pita. „Kad idemo tamo?” On kaže da moraju da ga ostave za pravi trenutak.

Šetaju drvećem oivičenom ulicom i Ivet veselo zapitkuje o novoj muzici, novim prijateljima. „Jesu li oni umetnici?”

„Šaren svet. Sanjari i učenjaci; intelektualno bratstvo.”

„Samo se nadam da nećeš i dalje nestajati da bi bio s njima.”

„Obećavam ti, neću. Želim da budemo zajedno, Ivet.”

„Rekao si da odsedaš kod njih; gde tačno?”

On govori živahno. „Tu i tamo...”

„Gde?”

Vidi da ona traži detalje. „Uglavnom na jednom mestu u blizini Kompjenja. U tihoj, mirnoj kući s dobrim klavirom, savršenoj za komponovanje. Vlasnik je čovek velike moći i uticaja.”

„Kako se zove?”

„Ne mogu to da ti kažem, Ivet. Želi da napišem simfoniju, plaća mi za to, ali ne želi da se sazna za njegovu umešanost.”

„Čak ni ja, tvoja... tvoja... prijateljica?”

„Žao mi je, Ivet, mrzim što moram da budem tajanstven. Na kraju ćeš shvatiti razlog.”

„Možeš li mi onda makar reći nešto o svojoj muzici?” Sve njene sumnje ponovo nadiru: lepa kuća i njen bogati vlasnik, kolonija umetnika koji borave u njoj, čak i klavir i muzika navodno napisana na njemu, sve to izgleda kao fatamorgana koja služi da sakrije činjenicu o jednoj ženskoj osobi što kao moćna odaliska stoji nasuprot njoj.

Kaže joj kako je skoro završio komponovanje simfonije na klavijaturi, ali još treba da uradi orkestraciju. „Zove se *Tajno znanje*.”

„Tajna koju možeš da поделиš sa mnom?”

„Kasnije.”

„Ali zašto?” Zastane i uhvati ga za obe ruke. „Pjer, imam neke sumnje u vezi s ovim.”

„Ne budi blesava...”

„Znam da i ti sumnjaš, osećam to. Pomislila sam da si možda pronašao drugu ljubav, ali ne, nije to ono što ne valja. Plašiš se.”

„Glupost.”

„I ja se plašim. Nemam poverenja u tvog tajanstvenog pokrovitelja ili tvoje prijatelje intelektualce. Šta misli tvoj otac?”

„Bolje je za njega da ne zna.”

Ona se udalji, pitajući se koja mogućnost je mučnija: da joj je bio neveran ili da je upao u loše društvo. Ivet zna za muškarce koji žele revoluciju kroz nasilje pre nego kroz umetnost. „Moraš da ostaviš te svoje prijatelje.”

„Zašto?” On je iza nje, stavlja joj ruke na ramena, ona oseća kako uplivava u njegov dodir.

„Ako mi ne kažeš šta se tačno dešava, mogu samo da se plašim najgoreg. Čitam novine, Pjer, znam koji problemi postoje u svetu. Baš je pre neku nedelju bomba eksplodirala i ubila mnogo ljudi.”

„To je bilo u Srbiji.”

„Kako da znam da tvoj tajni klub nije anarhistička klika?”

„Uveravam te da nije ništa takvo.” Ona se na to osvrne i na njegovom licu ugleda detinju ozarenost. „Pretpostavljam da se može reći da sam utopista i da sanjam o idealnom svetu. Ima li ičeg lošeg u tome?”

„Naravno da nema.”

„Želim da nas dvoje budemo zajedno u tom svetu. Zauvek.” Dok je drži blizu svojih grudi, čini joj se da oseća kako u njemu nadire velika objava koju želi da obznani, prosidba. Ipak, još ne. Pušta je i kaže: „Hajdemo na veliki točak”.

Zapravo misli da bi trebalo da ona prestane da postavlja pitanja, ali dok hodaju prema redu, ona shvata da je to nemoguće. „Oduvek si bio izgubljen u svojim idejama, Pjer, ali ipak nikad nisi bio tako tajanstven.”

„To je samo privremeno i za opšte dobro. Kad bude pravi trenutak, sve ću ti ispričati.”

„A kad će biti pravi trenutak?”

„Uskoro.”

Stoje i čekaju u redu s porodicama, parovima, uzbuđenom decom i potajno znatiželjnim babama i dedama. Stižu do pulta, Pjer plaća i dobija dve plave karte koje drži visoko kao da proverava njihovu autentičnost. „Hajde da ih sačuvamo kao uspomene”, kaže.

„Na šta?”

„Na ovaj trenutak, upravo sad, koji nam se nikad neće ponoviti.”

Ona gleda karte u njegovoj ruci, komadiće obojenog papira, i ima neki loš osećaj u grlu i grudima, osećaj mučnine usled rđavih slutnji. Na početku reda ljudima pomažu da uđu u kabinu koja čeka, i njoj se učini da u svemu tome postoji nešto što podseća na teranje stoke. Gleda kako se vrata zaključavaju za majkom, ocem i njihovo dvoje dece. Život je bez težine, pad kroz beskrajnu prazninu koju ne može sasvim da zamisli niti da imenuje, ali upravo sad je oseća, u ovom trenutku koji nikad ne može da se vrati.

Iznenada ga čvrsto uhvati. „Nećemo.”

„Šta?”

„Plašim se.”

On se smeje. „Savršeno je bezbedno, Ivet, samo pogledaj sve ostale.”

„Ne zanimaju me svi ostali, samo mi. Hajde da se vratimo.”

Vidi se da gospodin s bradom ispred njih sluša ovu malu čarku; žena mu se obraća ispod svog širokog šešira, ali on je ne sluša, već mu je glava nakrivljena tako da uhvati dramu koja se odigrava pozadi.

„Platio sam karte, Ivet.” Oseća se sasvim mala doza razdraženosti u Pjerovom glasu.

„Vratiću ti novac.”

„Nisam na to mislio. Stvarno se plašiš da ideš gore? Držaću te za ruku, biće divno, obećavam.”

„Ne plašim se vožnje.”

„Čega se onda plašiš? Molim te, hajde da to uradimo, Ivet. Tako sam isplanirao u svojoj glavi. Tako sam zamislio. Znaš da imam nešto veoma važno da ti kažem. Nešto što će uticati na nas do kraja života...”

Ona mu stavlja vrhove prstiju na usne i učutkuje ga. „U redu. Dovoljno je, dragi. Samo mi ponovo obećaj, obećaj mi svim srcem da će biti divno.”

„Obećavam.”

Došao je njihov red. Par ispred njih uvode u praznu drvenu kabinu, koja se pred njima zanjiše i zaustavi, potom pozovu Pjera i Ivet, kao i dva mladića iza njih. Sve se dešava brzo i lako, pomisli Ivet, gledajući kroz stakleni prozor dok čuvar čvrsto zabavljuje vrata. Ona zgrabi Pjera kako bi povratila ravnotežu kad uz iznenadni trzaj kabina otpočne svoj kružni uspon, usled čega se putnici nervozno smeju. Kabina iznova zastaje kako bi se dole ponovila izvedba, i ubrzo se svi naviknu na ovo novo prevozno sredstvo, koje im sa svakom novom fazom uspona polako pruža sve širi pogled na obližnji park.

„Zar ti nije drago?” Pjer šapne, a ona klimne glavom. Da li je oduvek zamišljao kako će se četiri neznanca voziti s njima?

„Više se ne plašim.”

Naposletku se napune preostale kapsule; točak počinje da se okreće glatko i graciozno, da vozi ushićene putnike do vrha i ostavlja ih bez daha od zadivljenosti.

„Osećam se skoro kao ptica”, kaže neko.

„Ljudi su kao mravi.”

Pjer stoji podalje od uzbuđenog brbljanja i njegova zapažanja su promišljenija, kao da je unapred razmišljao o uticaju i značaju točka. „Savremeni svet čini da sve izgleda malo”, kaže on nežno Ivet, a onda se njih dvoje priljubljuju uz okno da vide sve bližu zemlju, neuposlene čuvare pored kojih prolaze, početak nove orbite. „Život viđen s prozora koji se brzo kreće.”

„Zar ti se ne sviđa?”

„Kategorije sviđanja i nesviđanja su zastarele.”

Često ga je čula da ovako govori o muzici, ali sad zna da misli na nešto drugo. „Pretpostavljam da sam staromodna, Pjer, i dalje verujem u sviđanje i nesviđanje. Zato se pitam o tvojim prijateljima.”

„Oni su mi pomogli da vidim svet na potpuno drugačiji način. Uopšte ne kroz prozor. Govore o novim zakonima nauke: relativnosti, kvantnoj teoriji.”

„Kakve to veze ima s nama?”

„Naveli su me da shvatim da je svaki trenutak odluka, provera. Ti si pomislila da se vratiš, ali nisi.”

„Zato što ti verujem.”

„Da nismo ušli, to bi činilo tek sasvim majušnu razliku u svetu, ali razlike se sabiraju, sve je važno.”

„Hoćeš da kažeš da bi bio kraj da sam otišla?”
Besmisao te ideje dozvoljava joj da je iskaže; Pjer je izgleda shvata ozbiljno.

„Ne znam”, kaže. „Ne znam šta bi se desilo.”

Ovo je onda provera; njena buduća sreća zavisi od vašaarske vožnje. „Ne igraj igre sa mnom.”

„Ne igram, život je taj koji igra s nama – igru slučaja.”

„Mislila sam da veruješ u sudbinu.”

„Verujem u nadu.”

Gondola još jednom pređe preko vrha; Ivet se pita koliko će još krugova obrnuti pre završetka. „I ja imam svoje nade, Pjer. Kaži mi šta god moraš da uradiš.”

„Dve stvari”, kaže on. „Dve veoma velike stvari od kojih sad zavisi čitav moj svet.” Stegne joj šake. „Ivet, želim da mi budeš žena.”

Nije izabrao baš savršen trenutak: nisu daleko od zemlje. Ali drugi u kabini primećuju Ivetin ushićeni odgovor, čuju njen pristanak, vide kako ga ljubi i grli, tako da, kad stignu na vrh, počinje opšte slavljeničko raspoloženje, tiho čestitanje. Smeše se i uzdišu i ljubazno okreću kako bi par mogao da povрати svoju intimnost.

„Baš sam srećna, Pjer.” Briše suzu iz oka.

„Imao sam tremu.”

„To je sve? Zato si bio tako čudan?”

„Pretpostavljam.”

Ona se nasmeje. „Divan si!” Čitav spektar planova joj prođe kroz maštu: crkva, venčanica, gosti. U trenu se stvorila čitava budućnost od posve jednostavnih, skromnih materijala, poput kule od karata, a pri njenom temelju roditelji čija će dozvola biti potrebna: njegov ponosni otac Nemač. To je brine. „Rekao si da postoje dve stvari.”

„Ne ovde, ljubavi.”

Točak usporava, staje i gondola ispod njih se otključava. Magija je nestala; u kapsuli sad vlada nestrpljivost koja traži da se oslobodi. Čekajući u tišini, Ivet iznova oseća zebnju poput neumitne plime. Bio je to sasvim kratak i blažen doživljaj, to što su se vinuli oslobođeni gravitacije. „Daj mi karte”, kaže ona dok se njihova vrata otvaraju, a oni zakoračuju na dosadan zemaljski vazduh.

„Vidiš zašto sam rekao da bi trebalo da ih sačuvamo?” Izgužvane i izvađene iz njegovog džepa, poseduju ozbiljnu smrtnost opalog perja. „Ovo je najsrećniji dan u mom životu, Ivet.”

„I u mom.” Ona je mesečar u dva sveta istovremeno, na javi i u snu; trebalo je da njegova prosidba pretvori jedan svet u drugi, ali nije, već je naglasila njihovu odeljenost. Ona želi da je neko prodrma za ramena, da je probudi i pokaže kako se desio brak, kako su se deca rodila.

On je vodi nazad do niza tezgi kod kojih su se sastali; želi da joj kupi nešto, možda neki slatkiš ili buketić cveća. Govori brzo kao da pokušava da umiri dete dok misli o važnijim stvarima koje jedino odrasla osoba može da razume; zvuči nervozno, kao da vrda.

„Reci mi sad”, pita ona. „Ako ću ti biti žena, ne sme više da bude tajni.”

„Moraš ovde da me sačekaš”, kaže užurbano.

„Šta?”

„Moram da te ostavim nakratko.”

„Zašto?”

„Objasniću ti sve čim se vratim, obećavam. Otkriću ti tajno znanje.”

Lice mu poprima izraz neznanca, nagoveštaj jedva suzbijene panike.

„Ideš da se vidiš s nekim od njih, zar ne?”

„Ne pokušavaj da pogodiš, Ivet, ne možeš ni da zamisliš... Molim te, ne otežavaj mi ovo. Mnogo te volim.”

„Zašto mi onda ne veruješ?”

„Prvo moram sebi da verujem. Sopstvenoj sudbini. Ivet, verujem u nadolazeći bolji svet, zaista verujem, ali on neće doći ako mu mi to ne omogućimo. Postoje rizici...”

„Ne mogu da verujem da mi ovo radiš, nakon što si me pitao da se udam za tebe. Želiš da te odbijem? Da li je ovo provera koju si imao na pameti?”

On snažno klimne glavom. „Tako je, to je provera. Tvoja provera, Ivet. Samo treba da me ovde sačekaš. Pet minuta. Sačekaj ovde, a kad se vratim, naša budućnost može da počne.”

„Hoćeš da kažeš kako je ovo kao kad si me nagovorio da idemo na veliki točak?”

„Upravo tako.”

Njegovi zlobni prijatelji su mu namestili ovaj besmisleni štos, zna ona to. On će se vratiti i priznati, a onda će ona morati da ga ubedi da zauvek zaboravi na njih.

„Još nešto, Ivet.” Zavlači ruku u jaknu i vadi nešto malo, sakriveno u njegovim prstima. Prsten? Ne, pred njom drži ključ. „Rukopis – nalazi se u fioci mog radnog

stola.” Daje joj ključ, a ona zapanjeno zuri u njega i ne čuje njegove reči. Podiže pogled i već ga vidi kako se žurno udaljava.

„Pjer!”

On se ne osvrće. Pjer ide prema jezeretu, nestaje među drvećem, ali Ivet ga je izgubila iz vida pre toga jer su joj se oči ispunile suzama. Drži ključ toliko čvrsto da je boli. Ovo je budućnost koju je obećao: laži i obmana. Sigurno postoji druga žena. Pjer je poklonik avangarde, a ona nije naivna. Postoje tajne za koje će morati da sazna.

Ovo je gore od njenog ranijeg čekanja, vašar izgleda nakazno i odbojno, svaki smeh kao podsmeh. Šta bi bilo da ona odšeta? Zar ne može da stavi Pjera na probu, da ga natera da dokaže kako je vredan njene ljubavi? Zar ne treba da bude ništa više od muze jednom geniju? Vidi šator s ofarbanom drvenom lutkom pred kojom je bio zastao. *Arijel: Nesvakidašnja letačica*. Najednom je privuče predstava koju ne vidi, a koja se odigrava unutra. Želi da prisustvuje tom spektaklu, da u njemu uživa sama dok je još slobodna. Da, slobodna, bez prstena na ruci. Samo s ključem. Ukočenog pogleda prikovanog za platnenu šator koji landara hoda prema njemu, čvrsto držeći njegov apsurdni poklon, pitajući se da li bi mogla da ga baci kao jezgro jabuke – njegov radni sto, njegovu nezavršenu simfoniju, njegovu sudbinu. Pred očima joj narasta drvena figura minijaturne devojke ravnih grudi, vile koja mami ukočenim izrazom, tako da Ivet ne vidi ništa drugo, ne čuje ništa, oseća kako je uvučena u carstvo vilenjaka, kako je zaljuljana poput akrobate na džinovskom rotirajućem točku sudbine, i tek postepeno shvata kako u njenu svest prodiru buka,

graja, uznemireni povici i opšta jurnjava. Okreće se, tako zatečena, i vidi nekakvo slivanje poput vode u levku, reku ljudi koji idu jedni za drugima ne bi li otkrili šta se dešava u blizini jezerceta, gde je gužva najgušća, i ona krene, oseća kako je guraju i laktaju se, ali čula su joj otupela kao ronocu na velikoj dubini, i na kraju shvata, na osnovu uzrujanih posmatrača koji se vraćaju u njenom pravcu, da se dogodila nesreća, pištolj je opalio, strahuje se da je jedan muškarac mrtav, a ona nekako smesta zna ko to mora biti, iako će joj trebati mnogo vremena da natera sebe da u to poveruje. Da, ponavlja sebi, ovo je najsrećniji dan u mom životu. Najsrećniji dan u mom životu.